

PEDAGOGLARNING KASBIY MULOQOT MADANIYATI.

Farğona davlat universiteti

22.146-guruh talabasi

Giyasova Maftuna

Farğona davlat universiteti o'qituvchisi

Rasulova Aziza

Annotatsiya: *Ushbu maqolda hozirgi kunda barcha pedagoglar uchun muhim bo'lgan kasbiy madaniyati, shirinso'zligi, ochiq chexrasi, samimiy muomalasi bilan ijobiy natijalarga erishishi, hamda, eng muhimi yosh o'qituvchilarning o'z kasbiy mahoratlarini oshirishda o'quvchilar bilan muloqot madaniyatini shakllantirish ustida muntazam ish olib borishlari zarurligi haqida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: Pedagoglar, o'quvchilar, muloqot madaniyati, ta'lim-tarbiya, kasbiy maxorat, pedagogik maxorat, muomala madaniyati, nutq madaniyati, so'z boyligi.

Mustaqillikka erishganimizdan keyin ta'lim tizimida katta o'zgarishlar ro'y bera boshladi. Odamlarning ongi, dunyoqarashi o'zgardi. Buyuk ma'naviyatimizni tiklash va yanada yuksaltirish, uning milliy zaminini mustahkamlash, zamon talablari bilan uyg'unlantirish, uni jahon andozalari darajasiga chiqarish, o'quvchilarda mustaqil va erkin fikr yuritish ko'nikmalarini hosil qilish kabi vazifalarga javobgarlik hissi o'quvchilar zimmasiga yuklatildi.

Birinchi Prezidentimiz I.A. Karimov ta'kidlaganidek, “Yosh avlodimizning qalbi va umumbashariy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, farzandlarimizning dunyoda ro'y berayotgan siyosiy jarayonlarning ma'no-mazmuni va asl sabablarini chuqur anglash, o'z atrofida sodir bo'layotgan voqealar haqida haqqoniy ma'lumotlarga, eng muhimi, o'z mustaqil fikrga ega, sodda qilib aytganda, oqni qoradan ajratishga, qodir bo'lishga erishish ta'lim-tarbiya va ma'naviy- ma'rifiy ishlarimizning asosiy sharti va me'zoni bo'lishi kerak... bugungi vaziyatda mustaqil ong va mustaqil fikrga ega bo'lgan shaxsni tarbiyalash masalasi nafaqat ma'naviy, kerak bo'lsa, muhim siyosiy ahamiyat kasb etadi”.

Pedagogik muloqotda o`qituvchining eng yahshi fazilatlari va hatti-xarakatlari o`quvchining ideali sifatida namoyon bo`ladi. O`quvchining o`qituvchi shaxsi haqidagi qarashlari, uning pedagogik mahorati ma`naviy madaniyatiga mos kelmasa, pedagogik jarayonni mukammal tashkil etish ham ijobiy natija betmaydi.

O`qituvchi bilan o`quvchi o`rtasidagi qattiq avtoritar intizom ham o`zaro muloqot madaniyatiga salbiy ta`sir etadi, natijada esa o`quvchining ichki hissiyoti, shu bilan birga shaxsiy fazilatlari rivojlanmaydi.

Pedagogik muloqot madaniyati o`qituvchi faoliyatini muvaffaqiyatga yo`naltiruvchi eng muhim vositadir. Muomala madaniyati barcha falsafiy va psixologik fanlarda o`ziga xos ta`rifga ega. Pedagog muomalasi bilan o`quvchilar qalbiga yo`l topa olishi, ularning mehrini qozonishi, ta`lim-tarbiya jarayonida o`quvchilar bilan o`zaro aloqa bog`lay olish qobiliyatiga ega bo`lishi kerak. Ayniqsa, bu jarayon yosh o`qituvchilar uchun muhim ahamiyatga ega. Pedagogik muloqot orqali o`qituvchi o`quvchilar bilan o`ziga xos muhit yaratadi.

*O`qituvchining shirinsuxanligi, ochiq chexraligi, samimiy muomalasi muloqotda ijobiy natijaga erishish kalitidir.

Axir xalqimizda “Yahshi gap bilan ilon inidan...” degan maqol bejizga aytilmagan.

O`qituvchi o`quvchilar jamoasi bilan o`zaro do`stona munosabatda bo`lishida uning nutqi va til boyligi ham muxim ahamiyat kasb etadi. Zotan, til va nutqning teranligi, o`qituvchining mahoratini, ma`naviy boyligini, o`qituvchilik qobiliyatining qay darajada ekanligini ifodalaydigan o`lchov hidoblanadi.

Amerikalik taniqlik shoir Rolf Emerson: “Nutq qudrati kuch: u ishontiradi undaydi, majbur qiladi” deydi. Sharq mutaffakirlari til va nutq vositalari orqali notiq, voiz, badiiyhago`y, qissaxon kabi maxsus san`at ahillari va mudarrislar, diniy, ta`lim-tarbiyaviy, islomiy aqidalarni ommaga singdirishgani, pand-nasihatlar qilishgani bayon etiladi. Ushbu nutq sohiblari keng qamrovli bilimga, boy axborotga ega bo`lishgan.

Alisher Navoiy “Voiz olimning o`zi avvalo halol ish ko`ruvchi bo`lishini uning nasixatidan chiqmaslikni “o`z asarlarida bayon etgan. Shuning uchun til shirinligi va notiqlik san`ati ustida ishlash, nutq madaniyatini oshirish har bir o`qituvchining eng asosiy burchi va ma`suliyati hisoblanadi. Ta`lim-tarbiya jarayonida nutqning ta`sir kuchi

nihoyatda beqiyosdir. O`qituvchining tili, nutqiy qobiliyati o`quvchilarning o`zlarini tuta bilishlariga, xulq-atvori va fikr yuritishlariga katta ta`sir etuvchi kuchli vositalardir.*<http://muhaz.org/mavzu-pedagogik-muloqot-oqituvchining-ijodiy-faoliyatini-va-ta.html?page=4>

O`qituvchining pedagogik faoliyati uzluksizdir. Shunday ekan u pedagogik muloqot muntazam ravishda shakillantirib borishi, pedagogik faoliyati davomida o`z ustida ishlashdan to`xtamasligi lozim. O`quvchilar bilan til topishda esa ular bilan hamisha hamnafas bo`lishi kerak. Bir so`z bilan aytganda o`zining “Men” iga ega bo`lgan yoshlarga “Siz” deya murojat qiladigan pedagogik kasbiy muloqot madaniyati yuksak bo`lgan ustoz va murabbiylargina shiddat bilan oqib borayotgan ta`lim-tarbiya ummonida cho`kib ketishmaydi. Aksincha, ular mustaqil yurtimizning porloq kelajagiga o`zlarining kamtarin hissalarini qo`shishda charchamaydilar.

Men yuqoridagi mavzuni yoritishda o`z fikrlarimni bayon etdim. Shu bilan birga ijtimoiy tarmoq ma`lumotlaridan foydalandim. <http://muhaz.org/mavzu-pedagogik-muloqot-oqituvchining-ijodiy-faoliyatini-va-ta.html?page=4>